

УДК 374.72 (045)

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-889-899](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-889-899)

Боровик Тетяна Михайлівна старший викладач кафедри економіки, управління та адміністрування, Черкаський державний бізнес-коледж, вул. Вячеслава Чорновола, 243, м. Черкаси, 18028, тел.: (0472) 64-10-00, <https://orcid.org/0000-0003-2461-8342>

Мустафа Оксана Олексіївна викладач англійської мови, викладач-методист, Черкаський державний бізнес-коледж, вул. Вячеслава Чорновола, 243, м. Черкаси, 18028, тел.: (0472) 64-10-00, <https://orcid.org/0009-0000-9386-7073>

Борисенко Олена Іванівна викладач англійської мови, викладач-методист, Черкаський державний бізнес-коледж, вул. Вячеслава Чорновола, 243, м. Черкаси, 18028, тел.: (0472) 64-10-00, <https://orcid.org/0009-0005-0786-8499>

ПЕРМАНЕНТНА ОСВІТА ЯК ВИД ДІЯЛЬНОСТІ

Антоація. Для сучасного суспільства, що динамічно розвивається, характерним є великий потік інформації, яку людство отримує з різних джерел. Такий суспільний поступ робить суттєвий вплив і на професійний рівень працівників будь-якої організації. Вже стало нормою отримання інформації з різних джерел, застосування здобутих знань у професійній діяльності та свідчить про важливість постійного навчання впродовж життя. Для вітчизняного наукового середовища означена концепція «освіти впродовж життя» є досить новим поняттям, але активно досліджується та впроваджується в практичній діяльності, має нормативно-правове та законодавче закріплення понять, категорій та визначено етапи реалізації даної концепції. У статті розглянуто сутність походження терміну «перманентна освіта», яка є більш раннім визначенням «неперервної освіти» та закріпленим поняттям у міжнародних документах, також визначено її переваги та недоліки. Автори досліджучи різні джерела, приходять до висновку, що у вітчизняних та зарубіжних наукових дослідженнях використовується різне визначення терміну перманентна освіта, зокрема, термін «преманентна освіта» є більш раннім позначенням концепції «освіта впродовж життя», яка широко використовується у сучасних дослідженнях та практичній діяльності. Окремі дослідники використовують термін «континуальна освіта», «неперервна освіта». Незважаючи на різноманітність використовуваних дефініцій у наукових дослідженнях, автори зазначають, що навіть, якщо описані терміни мають деякі відтінки значення, але всі вони використовуються для вираження ідеї постійного навчання та розвитку протягом усього життя. У статті

розглянуто перманентну освіту як окремий аспект діяльності людей, незалежно від їхнього віку чи професії.

Ключові слова: безперервна освіта; освіта впродовж життя; перманентна освіта; континуальна освіта; неперервна освіта, освіта дорослих.

Borovyk Tetiana Mykhailivna Senior Lecturer of the Department of Economics, Management and Administration, Cherkasy State Business College, Chornovol St., 243, Cherkasy, 08028, tel.: (0472) 64-10-00, <https://orcid.org/0000-0003-2461-8342>

Mustafa Oksana Oleksiivna English teacher, teacher-methodologist, Cherkasy State Business College, Chornovol St., 243, Cherkasy, 08028, tel.: (0472) 64-10-00, <https://orcid.org/0009-0000-9386-7073>

Borysenko Olena Ivanivna English teacher, teacher-methodologist, Cherkasy State Business College, Chornovol St., 243, Cherkasy, 08028, tel.: (0472) 64-10-00, <https://orcid.org/0009-0005-0786-8499>

PERMANENT EDUCATION AS A TYPE OF ACTIVITY

Abstract. A dynamically developing modern society is characterized by a large flow of information that humanity receives from various sources. Such social progress has a significant impact on the professional level of employees of any organization. It has already become the norm to obtain information from various sources, apply the acquired knowledge in professional activities and shows the importance of constant learning throughout life. For the domestic scientific environment, the designated concept of "lifelong education" is a fairly new concept, but it is actively being researched and implemented in practice, has normative, legal and legislative consolidation of concepts, categories, and the stages of implementation of this concept have been defined. The article examines the essence of the origin of the term "permanent education", which is an earlier definition of "continuous education" and a fixed concept in international documents, and also defines its advantages and disadvantages. The authors, researching various sources, come to the conclusion that domestic and foreign scientific studies use different definitions of the term permanent education, in particular, the term "permanent education" is an earlier designation of the concept "lifelong education", which is widely used in modern research and practical activities. Some researchers use the term "continuing education", "continuous education". Despite the variety of definitions used in scientific research, the authors note that even if the described terms have some shades of meaning, they are all used to express the idea of constant learning and development throughout life. The article considers permanent education as a separate aspect of people's activities, regardless of their age or profession.

Keywords: continuous education; lifelong education; permanent education; continuing education; adult education.

Постановка проблеми. Інтеграція українського суспільства в європейський та міжнародний простір вимагає адаптації учасників таких відносин до сформованих підходів та усталених вимог до кадрового потенціалу в глобальному вимірі. Увесь світ розуміє, що освіта є важливим чинником суспільних відносин та інноваційного розвитку. Протягом життя, професійної кар'єри виникає необхідність зміни соціального та професійного статусу, що потребує здобуття актуальних знань для життя і розвитку, що зумовлює усвідомлення необхідності освіти впродовж життя. Розкриваючи роль освіти щодо її спроможності відповідати на виклики розвитку цивілізації Л.Луцянова зазначає, що «по-перше, саме у царині освіти можна сформувати свідоме сприйняття постулату, що людина є найвищою цінністю, її природні здібності мають розкритися повною мірою задля забезпечення особистісного розвитку. По-друге, саме через освіту формується здатність а) адаптуватися до інтенсивно змінюваного глобалізованого світу в умовах, коли зміна ідей, знань і технологій відбувається набагато швидше, ніж зміна поколінь, б) брати відповідальність за наслідки власних дії [1, с. 10]. Наразі освіта впродовж життя є наріжним каменем наукових досліджень та вимагає пошуку дієвих інструментів для реалізації державної політики у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питання перманентної освіти як складової концепції «освіта впродовж всього життя» знайшли своє відображення в низці праць вітчизняних та зарубіжних науковців. Серед вчених та експертів у галузі освіти, які працюють над розвитком і впровадженням перманентної освіти в країні слід відмітити В. Кременя, який досліджував взаємозв'язок освіти і трудової діяльності. Питанням перманентної освіти, саморозвитку та самоосвіти присвячено праці О. Гончаренка, Н. Гладун, О.Кузьмінська, І. Зінченко. Психологічні аспекти перманентної освіти висвітлено у працях В. Карпухіної, С. Костюка, досліджують питання саморозвитку та самоосвіти, розвитку професійних компетенцій у практичній діяльності. Л. Луцянова розглядає концепцію освіти дорослих, досліджує питання неперервної освіти та проводить андрагогічні дослідження.

Перманентна освіта також є предметом досліджень зарубіжних науковців. Зокрема, Малкольм Ноулз – американський педагог який відомий своїми дослідженнями у галузі андрагогіки та освітніх інновацій наголошував на важливості навчання та освіти протягом усього життя. Він активно пропагував концепцію неперервної освіти і досліджував її вплив на соціальний та економічний розвиток [2]; Визнаним експертом у галузі освіти є Лінда Дарлінг-Геммонд, яка досліджує питання професійного розвитку педагогів та покращення якості освіти. У своїй праці «Preparing Teachers for a Changing

World: What Teachers Should Learn and Be Able to Do» науковця розглядає ключові концепції та центральні педагогічні принципи щодо підготовка педагогів до світу, що змінюється, рекомендує, щоб усі нові вчителі, окрім міцних знань предметів, мали базове розуміння того, як люди навчаються та розвиваються» [3]. важливою фігурою в галузі освіти для дорослих і критичного мислення в навчанні є Стівен Д. Брукфілд, який узагальнив основні положення освіти дорослих у праці «Understanding and Facilitating Adult Learning». В цій книзі Стівен Д. Брукфілд розглянув різні аспекти навчання дорослих та визначив інструменти для підтримки ефективного навчання. Серед яких:

- трансформативне навчання. Брукфілд акцентує на тому, як навчання може призвести до трансформації особистості, переосмислення цінностей та зміни поглядів дорослих;

- контекст навчання для дорослих -розглядається важливість врахування контексту, в якому дорослі навчаються, і як цей контекст впливає на їхнє сприйняття та навчання;

- автентичність та діалог. Брукфілд підкреслює важливість автентичного взаємодії та діалогу в процесі навчання для дорослих, щоб сприяти глибокому розумінню та розвитку;

- активне слухання, яке є ключовим елементом навчання в групах для дорослих;

- здатність до рефлексії. Брукфілд підтримує ідею постійної рефлексії, яка допомагає дорослим визначати власні цілі та усвідомлювати власний навчальний досвід [4]. Ці та інші дослідження підтверджують важливість безперервної освіти у професійній діяльності та її важливості для побудови кар'єри.

Мета статті – розглянути сутність перманентної освіти і її похідних понять, узагальнити наукові погляди висвітлені у наукових розвідках та практичних аспектах вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків, які обґрунтовують практичне значення перманентної освіти у професійному оточенні та особистісному становленні.

Виклад основного матеріалу. Модернізація змісту освіти сприяє побудові новітньої парадигми освіти, яка відповідає викликам сьогодення та прискорює інтеграцію вітчизняної освіти та суспільства в європейський та глобальний вимір. Зокрема, у Законі України «Про освіту» визначено, що «метою освіти є всебічний розвиток людини-ни як особистості... формування... необхідних для успішної самореалізації компетентностей, підвищення освітнього рівня громадян...» [5]. Досягнення цієї мети можливе через реалізацію права «здобувати освіту впродовж усього життя» [5]. Важливим кроком на шляху законодавчого врегулювання системи освіти дорослих стало прийняття проекту Закону України «Про освіту дорослих», який «враховує досвід і основні рекомендації Європейського Союзу з питань розвитку освіти

впродовж життя та освіти дорослих, а також вітчизняні напрацювання з цього питання» [6].

Процес навчання людини має досить складний характер. Навчання людини починається з народження і триває все життя, але інтенсивність сприйняття, досить значна в дитячі роки, падає з віком, і в період інтелектуального і фізичного розквіту особистості здатність до навчання значно знижується. Цей дивний на перший погляд факт підтверджується багатьма дослідженнями педагогів, психологів і соціологів (рис.1).

Рис. 1. Етапи ділової активності працівника

Джерело: [7, с. 63; 8. с. 6].

Маємо підтвердження, що будь-яка особистість проходить ряд етапів професійного становлення, яке потребує додаткового навчання, яке ґрунтується на практичній спрямованості знань, назрілій необхідності з урахуванням життєвого досвіду та усвідомленні самостійності опануваннями знаннями. Саме на цьому етапі розвитку особистості і відбувається усвідомлена потреба в неперервній освіті протягом всього життя.

«Освіта впродовж життя» або «безперервна освіта», — це концепція, яка охоплює ідею, що навчання не обмежується певним періодом життя, а має тривати протягом усього нашого існування. Навчання впродовж життя визнає, що необхідні знання та навички постійно змінюються під впливом технологічного розвитку, соціальних змін та вимог ринку праці. Для визначення поняття безперервної освіти використовується низка термінів. У сучасній літературі можна зустріти такі стійкі сполучення: «освіта дорослих» (*adult education*); «продовжена освіта» (*continuing education*); «подальша

освіта» (*further education*); «відновлювана освіта» (*recurrent education*) як освіта протягом всього життя шляхом чергування навчання з іншими видами діяльності, головним чином з роботою; «перманентна освіта» (*permanent education*); «освіта протягом життя» (*lifelong education*); «навчання протягом життя» (*lifelong learning*). У кожному з цих термінів зроблено акцент на певній стороні явища, але загальною є ідея довічної незавершеності освіти для дорослої людини [9].

В освітніх дискусіях поряд з поняттями «освіта впродовж життя» та «безперервна освіта» використовується термін «перманентна освіта», який був вперше введений і використаний в офіційних документах та програмах Організацією Об'єднаних Націй (ООН). У 1970-х роках ООН використовувала термін «перманентна освіта» для позначення концепції освіти, що охоплює навчання протягом усього життя та розвиток особистості у всіх її аспектах [10].

Комісія ООН з питань соціального розвитку і підготовки (UN Commission on Social Development and Preparations for World Conference on Social Development) у своєму звіті «Перспективи соціального розвитку в 1990-х роках» (*Perspectives on Social Development in the 1990s*) у 1993 році активно використовувала термін «перманентна освіта» і наголошувала на важливості неперервного навчання та розвитку протягом життя [10]. З того часу термін «перманентна освіта» став широко використовуватись в освітніх дискусіях і програмах різних країн і міжнародних організацій, що підтримують і пропагують ідею неперервного навчання та розвитку протягом усього життя. Головною ідеєю перманентної освіти є наголос на неперервному процесі навчання протягом усього життя, який сприяє саморозвитку, самореалізації та активному громадянству. У Великій Британії та США для позначення ідеї неперервної освіти використовується термін «континуальна освіта», яка описує освітню концепцію, що передбачає неперервність навчання протягом усього життя та акцентує увагу на важливості навчання і розвитку як постійного процесу, що охоплює різні етапи життя людини та передбачає її активну участь і зусилля у процесі постійного отримання знань, навичок і компетенцій [11]. Континуальна освіта є терміном, який використовується для опису перманентної або постійної освіти. Вона означає процес неперервного навчання та розвитку протягом усього життя людини, який включає як формальне, так і неформальне навчання.

Варто зазначити, що описані терміни можуть мати деякі відтінки значення, але взагалі вони використовуються для вираження ідеї постійного навчання та розвитку протягом усього життя.

Розглянемо перманентну освіту як окремий аспект діяльності людей, незалежно від їхнього віку чи професії. *Отже, перманентна освіта як вид діяльності передбачає:*

– оновлення знань і навичок: у сучасному світі, охопленому швидкими змінами і технологічним прогресом, постійне навчання стає необхідністю.

Перманентна освіта надає людям можливість оновлювати й розвивати свої знання, навички і компетенції протягом усього життя відповідно до поточних потреб;

– сприяння адаптації до змін: перманентна освіта допомагає людям адаптуватися до швидких змін у суспільстві, використовувати можливості та вирішувати виклики, пов'язані з економічними, технологічними та соціальними трансформаціями;

– покращення можливостей працевлаштування: набуваючи нових навичок і залишаючись у курсі останніх тенденцій, перманентна освіта допомагає зміцнити можливості працевлаштування людей і збільшити їхні шанси досягти успіху на ринку праці;

– розвиток професійної кар'єри: перманентна освіта є важливим інструментом для розвитку професійної кар'єри, оскільки набуття нових знань, підвищення кваліфікації і розвиток нових навичок допомагають людям отримати конкурентні переваги на ринку праці та реалізувати свій потенціал;

– стимулювання особистого розвитку: перманентна освіта сприяє особистому розвитку і самореалізації, надаючи людям можливість розкрити свій потенціал, розбудити нові інтереси і досягти успіху;

– розширення інтелектуальних можливостей: постійне навчання стимулює інтелектуальний розвиток людини, розширює горизонти знань, розвиває критичне мислення, творчість, вміння аналізувати і розв'язувати проблеми;

– заохочення громадської участі: безперервна освіта сприяє активній участі людей у соціальному, культурному та політичному житті своєї спільноти, таким чином сприяючи більшій громадській активності та кращому розумінню суспільних проблем тощо.

Перманентна освіта може включати різноманітні форми та методи навчання, такі як курси підвищення кваліфікації, семінари, тренінги, конференції, самоосвіту через книги або онлайн-ресурси, а також участь у професійних спілках та об'єднаннях. Важливою складовою перманентної освіти є вміння самостійно оцінювати свої потреби в навчанні, визначати цілі та планувати свій особистий процес навчання.

Як і будь-який вид діяльності перманентна освіта має свої переваги та недоліки. *Перманентна освіта має численні переваги, які сприяють особистому, професійному та соціальному розвитку людини:*

– актуалізація знань, що дозволяє підтримувати конкурентоспроможність на ринку праці;

– розширення навичок і компетенцій, що дозволяє розвивати професійні навички, лідерські вміння, творчий мислення, комунікативні та міжособистісні навички, що сприяє кар'єрному зростанню;

– розвиток вміння швидко орієнтуватися у нових ситуаціях, адаптуватися до змін, впроваджувати нові технології та інновації;

- освіта впродовж життя дає можливість розвивати свої таланти та хобі, що приносить задоволення та самозадоволення, а також допомагає знайти особисту задоволеність у процесі навчання та саморозвитку;
- дозволяє розширити свою мережу контактів і створити цінні зв'язки зі спеціалістами, експертами та колегами, що сприяє розвитку професійних можливостей, співпраці та обміну досвідом у межах професійного співтовариства;
- перманентна освіта дозволяє людям бути в курсі світових трендів, інновацій та передового досвіду в своїй галузі, що розширює їхні можливості для професійного росту та розвитку;
- перманентна освіта спонукає людей до самостійного навчання та постійного самоудосконалення, розвиває вміння самостійно здобувати знання, досліджувати та аналізувати нову інформацію;
- культура творчості, яка передбачає розвиток творчого мислення та креативності, стимулювання до пошуку нових ідей, розв'язання проблем і впровадження інноваційних підходів у свою діяльність;
- підвищення самовпевненості, адже завдяки перманентній освіті люди розвивають впевненість у своїх знаннях, навичках та компетенціях, що позитивно впливає на їхню самооцінку та впевненість у власних силах;
- сприяння культурному розмаїттю, оскільки перманентна освіта сприяє розумінню та поваги до інших культур, традицій та переконань, а також розвитку толерантності, міжкультурного спілкування та глобальної свідомості;
- перманентна освіта сприяє збереженню та покращенню когнітивних функцій мозку, таких як пам'ять, мислення, концентрація та увага, сприяє активному мозковому життю та запобігає втраті когнітивних здібностей з віком.

До недоліків перманентної освіти можна віднести:

- фінансові витрати, оскільки додаткова освіта може вимагати фінансових витрат на оплату курсів, семінарів, навчальних матеріалів та інших ресурсів. Це може бути недосяжним для людей з обмеженими фінансовими можливостями;
- залучення до перманентної освіти може вимагати значної кількості часу, особливо якщо людина має повне робоче навантаження або сімейні зобов'язання, що може створювати конфлікти між навчанням і іншими важливими сферами життя
- фізичне та емоційне навантаження, адже спроба узгодити навчання з роботою, сімейними обов'язками та особистим життям може призводити до стресу та перевантаження;
- відсутність структурованості, оскільки для деяких людей може бути важко самостійно організувати процес перманентного навчання, що може призвести до незорієнтованості та втрати мотивації;

– у світі швидко змінюються знання та технології, і деякі отримані знання можуть стати застарілими протягом короткого періоду часу – це особливо стосується галузей, які швидко розвиваються, таких як технології інформаційної комунікації;

– відсутність формального визнання, оскільки деякі форми перманентної освіти можуть не мати офіційного статусу;

– невпевненість у якості навчання, так як не всі курси або навчальні програми перманентної освіти можуть мати високу якість або бути належним чином акредитованими, що може призвести до невпевненості щодо отриманих знань і компетенцій;

– недостатня індивідуалізація програм навчання, оскільки багато програм перманентної освіти мають загальний підхід і не враховують індивідуальні потреби і рівень знань учасників, що може призвести до незадоволення і втрати інтересу до навчання;

– відсутність формального визнання, оскільки деякі форми перманентної освіти можуть не мати офіційного статусу або визнання, що може вплинути на можливість отримати роботу або побудувати кар'єру;

– перманентна освіта вимагає від учасників високого рівня самодисципліни та мотивації для самостійного навчання і виконання завдань, низький самоконтроль може призвести до недостатнього засвоєння матеріалу та незадоволення результатами;

– деякі люди можуть мати обмежений доступ до необхідних ресурсів для перманентної освіти, таких як доступ до комп'ютера, Інтернету або фізичних закладів освіти, що може стати перешкодою для їх участі у навчанні;

– включення в перманентну освіту може призвести до перевантаження та порушення балансу «робота-життя», особливо для людей, які вже мають високі робочі навантаження або сімейні зобов'язання.

Висновки. Перманентна або неперервна освіта відповідає загальноприйнятій концепції визначеній в українському законодавстві «освіта впродовж життя» та покликана підвищувати загальні потреби дорослого населення у компенсації недоотриманих та набуття нових знань шляхом долучення до формальних та нетрадиційних видів і форм освітньої діяльності через задоволення освітніх потреб, що впливає на формування професійних навичок і компетентностей для забезпечення успіху в сучасному суспільстві. Подальші наукові розвідки полягають у дослідженні впливу неперервної освіти на професійний розвиток та взаємозв'язок між навчанням, кар'єрою та працевлаштуванням;

Література:

1. Лукянова Л.Б. Освіта впродовж життя в умовах інформаційно-технологічного суспільства. *освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2019. № 1 (15). с. 10-20.

2. Knowles M. S. The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy. https://www.umsl.edu/~henschkej/articles/a_The_%20Modern_Practice_of_Adult_Education.pdf
3. Hammond L. D., Bransford J., LePage P., Hammerness K. & Duffy H. Preparing Teachers for a Changing World: What Teachers Should Learn and Be Able to Do. <https://psugtep.pbworks.com/f/Preparing%20Teachers%20for%20a%20Changing%20World.pdf>
4. Brookfield S. D. Understanding and Facilitating Adult Learning. <https://psugtep.pbworks.com/f/Preparing%20Teachers%20for%20a%20Changing%20World.pdf>
5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145–VIII. Дата оновлення 09.08.2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
6. ВРУ прийняла у першому читанні проєкт ЗУ «Про освіту дорослих». Міністерство освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/ua/news/vru-prijnyala-u-pershomu-chitanni-proyekt-zu-pro-osvitu-doroslih>
7. Боровик Т.М. Менеджмент персоналу: Конспект лекцій. Черкаси: Інтеграл-Техноімпекс, 2009. 228 с.
8. Боровик Т.М., Устиченко С.В. Неформальна освіта як складова освітньої парадигми сучасності. *Вісник Черкаського університету. Педагогічні науки*. 2019. № 4. С. 5-10. DOI: 10.31651/2524-2660-2019-4-5-10 <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3596>
9. Карпенко М. «Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика». Аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень*. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/osvita-protyagom-zhittya-svitoviy-dosvid-i-ukrainska-praktika>
10. Milestones in UN History 1971-1980. *United Nations*. <https://www.un.org/ru/about-us/history-of-the-un/1981-1990>
11. Continuing education. *Cambridge Dictionary*. <http://surl.li/nifwe>

References:

1. Lukyanova L.B.(2019). Osvita vprodovzh zhyttia v umovakh informatsiino-tehnolohichnoho suspilstva [Lifelong learning in the conditions of the information and technological society]. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy*. № 1 (15). 10-20 [in Ukrainian].
2. Knowles, Malcolm Shepherd (1980). The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy. https://www.umsl.edu/~henschkej/articles/a_The_%20Modern_Practice_of_Adult_Education.pdf [in English].
3. Hammond L. D., Bransford J., LePage P., Hammerness K. & Duffy H. Preparing Teachers for a Changing World: What Teachers Should Learn and Be Able to Do. <https://psugtep.pbworks.com/f/Preparing%20Teachers%20for%20a%20Changing%20World.pdf> [in English].
4. Brookfield S. D. Understanding and Facilitating Adult Learning. <https://psugtep.pbworks.com/f/Preparing%20Teachers%20for%20a%20Changing%20World.pdf> [in English].
5. Zakon Ukrainy “Pro osvitu”: vid 05.09.2017 р. № 2145–VIII [Law of Ukraine “About education” from September 5, 2017, № 2145–VIII]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
6. VRU pryiniiala u pershomu chytanni proiekt ZU «Pro osvitu doroslykh» (2023) [The Verkhovna Rada initiated the first reading of the project “On Adult Education”]. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/vru-prijnyala-u-pershomu-chitanni-proyekt-zu-pro-osvitu-doroslih> [in Ukrainian].
7. Borovyk T.M. (2009) Menedzhment personalu [Personnel management]. *Konspekt leksii..* 228 с. [in Ukrainian].
8. Borovyk, T.M., Ustychenko, S.V. (2019). Neformalna osvita yak skladova osvitnoi paradyhmy suchasnosti. [Non-formal education as a component of the educational paradigm of modernity] *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Pedagogichni nauky*. 2019. № 4. С. 5-10. DOI: 10.31651/2524-2660-2019-4-5-10 Retrieved from <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3596> [in Ukrainian].

9. Karpenko M. (2010). “Osvita protiahom zhyttia: svitovyi dosvid i ukrainska praktyka”. Analytychna zapyska [“Lifelong education: world experience and Ukrainian practice”. Analytical note]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/osvita-protyagom-zhittya-svitoviy-dosvid-i-ukrainska-praktika> [in Ukrainian].

10. Milestones in UN History 1971-1980. *United Nations*. Retrieved from <https://www.un.org/ru/about-us/history-of-the-un/1981-1990> [in English].

11. Continuing education. *Cambridge Dictionary*. Retrieved from <http://surl.li/nifwe> [in English].